

VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE
KRISTIANIAGADE 12
2100 KØBENHAVN Ø

VFF@DADL.DK
WWW.VIDENSRAAD.DK

ÅRSBERETNING

2021

VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE
KRISTIANIAGADE 12
2100 KØBENHAVN Ø

VFF@DADL.DK
WWW.VIDENSRAD.DK

ÅRSBERETNING 2021

ÅRSBERETNING 2021

Udarbejdet af Susanne Vigsø Grøn

Design B14

Publikationsår 2022

Årsberetningen kan frit downloades på

www.vidensraad.dk

FORMANDENS BERETNING	4
OM VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE	6
FOKUS PÅ STRUKTUREL FOREBYGGELSE OG SOCIAL ULIGHED I SUNDHED	8
AKTIVITETER 2021	9
TEMARAPPORT: FOREBYGGELSE AF OVERVÆGT BLANDT BØRN OG UNGE	10
WEBINARRÆKKE: FOREBYGGELSE AF OVERVÆGT HOS BØRN OG UNGE	13
TEMARAPPORT: SUPERMOTIONISME	14
TEMARAPPORT: MENTAL SUNDHED OG PSYKISK SYGDOM HOS 0-9-ÅRIGE BØRN	16
TEMARAPPORT: NORDISK KOST, SUNDHED OG SYGDOM	20
DEBAT: MADENS FOLKEMØDE	23
KONFERENCE: EN GOD BEGYNDELSE - BARNETS FØRSTE 1000 DAGE	24
VIRTUEL KONFERENCE: FOREBYGGELSE AF UNGES RUSMIDDELMISBRUG	25
ALKOHOL	26
NIKOTINPRODUKTER	27
KOMMUNIKATION	28
VIDENSRÅDET I MEDIERNE	29
DEBATAKTIVITET	30
HJEMMESIDEN	32
VIDENSRÅDET PÅ SOCIALE MEDIER	33
ØKONOMI	34
KOORDINATIONSFORUM	35
RÅDSMEDLEMMERNE	36
SEKRETARIATET	42
VIDENSRÅDETS TEMARAPPORTER	44

FORMANDENS BERETNING

I 2021 har vi i Vidensrådet fortsat arbejdet med vores to overordnede strategiske fokusområder, som er strukturel forebyggelse og social ulighed i sundhed. Vi har særligt haft fokus på seks temaer, som er af stor betydning for danskernes livskvalitet og leveår: Mental sundhed, overvægt, fysisk aktivitet, kost, tobak/nikotin og alkohol.

Det har været et travlt år, og som året før, kom arbejdet også i 2021 til at bære præg af, at Danmark og verden er ramt af en pandemi. Alligevel nåede vi i mål med hele fire temarapporter og tre konferencer. Samtidig har vi arbejdet på at bidrage til den aktuelle forebyggelsesdagsorden gennem en lang række formidlings- og debataktiviteter, ligesom Vidensrådet året igennem har bidraget med forskningsviden og evidens på forebyggelsesområdet til det politiske arbejde med en stor sundhedsreform.

Ét arrangement måtte vi dog helt aflyse, fordi det ikke egnede sig til virtuel afvikling: I det forgangne år rundede Vidensråd for Forebyggelse sine første 10 år, og det var en mærkedag, som vi meget gerne ville have fejret med alle, der i årenes løb har bidraget til vores vigtige arbejde. Det har været 10 spændende år, hvor vi er lykkedes med at sætte folkesundheden og forebyggelsen på dagsordenen både på Christiansborg, i regionerne, i kommunerne, hos de sundheds- og fagprofessionelle og hos borgerne.

Jeg har haft den store glæde at udgøre den ene halvdel af Vidensrådets formandskab i alle de 10 år. Flankeret af Bente Klarlund Pedersen som næstformand. Hun er med årets udgang, og efter eget ønske, trådt tilbage fra næstformandsposten, og jeg vil gerne takke hende for et meget givende og udviklende samarbejde. Tak Bente, også for at du forbliver som rådsmedlem, og god vind med alle de andre opgaver, som dit arbejdsliv er så fuldt af. Og velkommen på næstformandsposten til Naja Hulvej Rod, professor i Epidemiologi ved Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet, der hidtil har været rådsmedlem. Jeg ser frem til vores samarbejde i formandskabet.

God læselyst med denne årsberetning!

Morten Grønbæk,
formand for Vidensråd for Forebyggelse

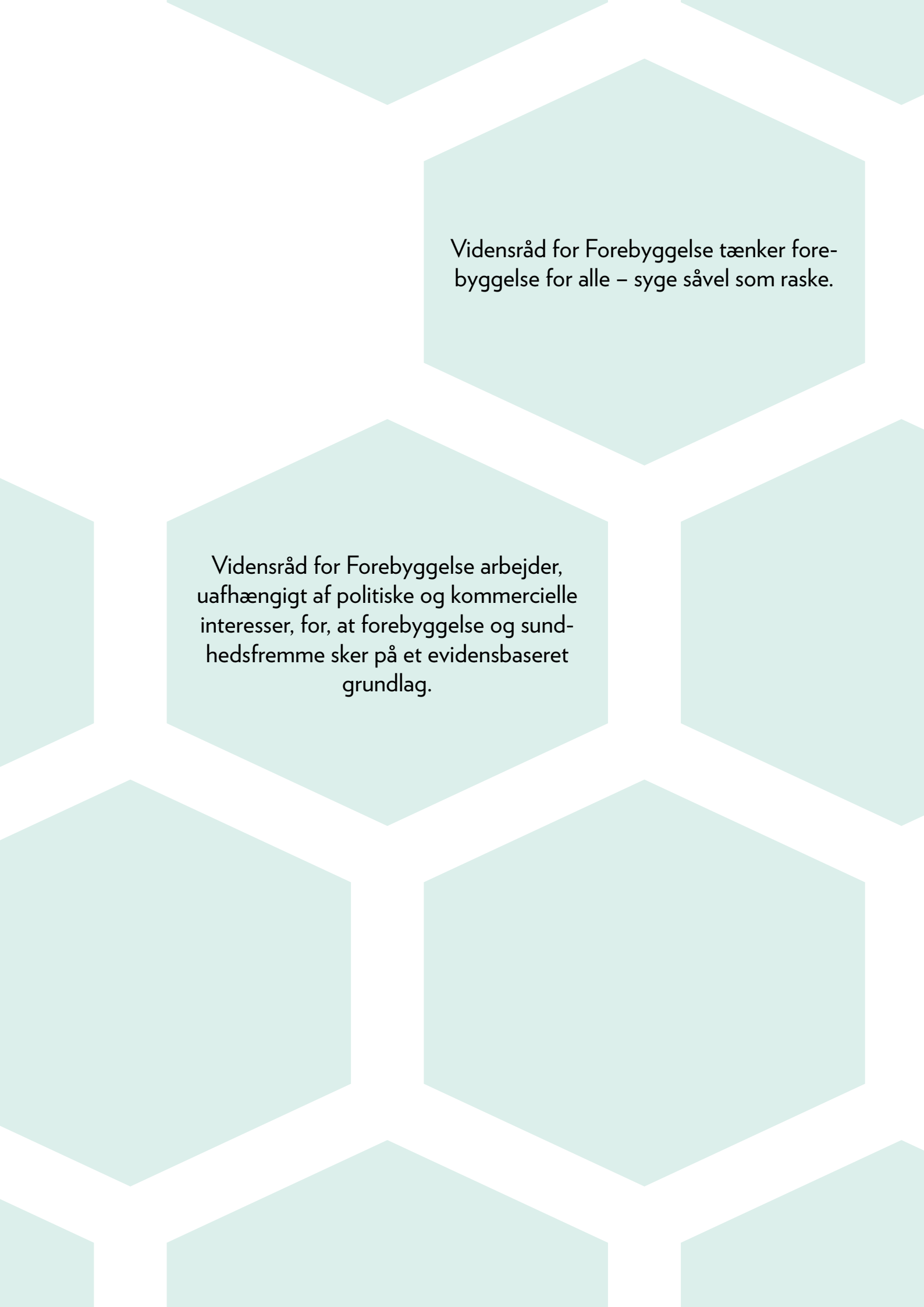
**MORTEN GRØNBÆK,
FORMAND VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE**

OM VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE

**VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE ER DET ENESTE UAFHÆNGIGE
EKSPERTRÅD, DER HAR FOREBYGGELSE OG SUNDHEDSFREMME
SOM SÆRLIGT FOKUS.**

Vidensråd for Forebyggelse består af 15 førende nationale forskere, som er udpeget af faglige institutioner og selskaber. Hver enkelt forsker har sin egen faglige styrke på et særligt felt inden for forebyggelse og sundhedsfremme.

Vidensråd for Forebyggelse samler, bearbejder og formidler viden baseret på forskning. Målet er at bidrage til, at borgere lever et bedre og længere liv.

Vidensråd for Forebyggelse tænker forebyggelse for alle – syge såvel som raske.

Vidensråd for Forebyggelse arbejder, uafhængigt af politiske og kommercielle interesser, for, at forebyggelse og sundhedsfremme sker på et evidensbaseret grundlag.

FOKUS PÅ STRUKTUREL FOREBYGGELSE OG SOCIAL ULIGHED I SUNDHED

Vidensrådet har siden 2019 haft et strategisk fokus på social ulighed i sundhed og strukturel forebyggelse.

Det har vi, fordi Vidensrådet ønsker at bidrage til en mere retfærdig udvikling i befolkningens sundhed ved at sætte ind over for mekanismer, der systematisk bidrager til en større andel af sygdom og mistrivsel i socioøkonomisk udsatte grupper sammenlignet med andre grupper. Der ses fx en ophobning af risikofaktorer som overvægt, rygning og ensomhed i udsatte grupper, samtidig med at de samme grupper er mere sårbare over for risikofaktoren og får mindre ud af behandlingen, når de først er blevet syge.

Forskningen peger på, at nogle af de mest effektive greb til at ændre fundamentalt på de mekanismer, der systematisk skaber usundhed i udsatte grupper, er sunde rammer og strukturer frem for individuelle løsninger, og det er baggrunden for, at Vidensrådet har et særligt fokus på strukturelle indsatser.

Social ulighed i sundhed og strukturel forebyggelse har derfor været i fokus på forskellig vis i Vidensrådets aktiviteter i 2021. Fx er det slået fast i vores temarapporter at overvægt og dårlig mental sundhed er socialt ulige fordelt blandt børn og unge og på konferencen om en god begyndelse i livet blev der sat fokus på, hvordan den sociale ulighed i sundhed, der begynder allerede inden fødslen, kan mindskes gennem sunde rammer.

AKTIVITETER 2021

TEMARAPPORT

FOREBYGGELSE AF OVERVÆGT BLANDT BØRN OG UNGE

En arbejdsgruppe nedsat af Vidensrådet fik til opdrag at skabe et overblik over, hvilke indsatser der bedst forebygger udvikling af overvægt hos normalvægtige børn. Efter en grundig litteraturgennemgang måtte gruppen dog konkludere, at det ikke er muligt, fordi forskningen ganske enkelt ikke kan pege på effektive forebyggende indsatser.

”Det er måske en nedslående konklusion, men jeg synes samtidig, det er et enestående afsæt til at tænke kreativt og gå helt anderledes til værks i det fremtidige arbejde med at forebygge overvægt hos børn og unge”, sagde arbejdsgruppeformand Jens Meldgaard Bruun ved lanceringen af rapporten.

Arbejdsgruppen konkluderer, at der er behov for et langt tættere samarbejde mellem forskning og praksis fremover for at kunne udvikle effektive forebyggelsesindsatser, og at der er behov for mere forskning i årsagerne til, at nogle børn udvikler

overvægt. Det er nemlig langt fra fuldt afdækket.

Arbejdsgruppen opfordrer samtidig til, at man i kommunerne fortsat arbejder med at skabe gode rammer for et sundt børne- og ungeliv, uden at succeskriteriet måles på BMI og vægt.

Kommunikation og formidling

Rapporten blev lanceret i samarbejde med Politiken og blev dækket bredt i flere medier omkring lanceringen, blandt andet i TV2, Ugeskrift for Læger og Weekendavisen.

I tiden efter lanceringen er der også blevet publiceret tre kronikker om rapporten, i Altinget, Sundhedsmonitor og Jyllands-Posten, ligesom flere arbejdsgruppemedlemmer i tiden efter lanceringen har præsenteret konklusionerne i undervisnings- og konference-sammenhænge.

“

Rapporten er et enestående afsæt til at tænke kreativt og gå helt anderledes til værks i det fremtidige arbejde med at forebygge overvægt hos børn og unge

—
**ARBEJDSGRUPPEFORMAND JENS MELDGAARD BRUUN
VED LANCERINGEN AF RAPPORTEN**

Arbejdsgruppen

- › Jens Meldgaard Bruun
(arbejdsgruppeformand)
- › Lise Geisler Bjerregaard
- › Pernille Due
- › Berit Lillienthal Heitmann
- › Teresa Victoria Høy
- › Lene Kierkegaard
- › Kim Fleischer Michaelsen
- › Camilla Schmidt Morgen
- › Nanna Julie Olsen
- › Thorkild I.A. Sørensen
- › Ulla Toft
- › Jane Nautrup Østergaard

Rapporten blev lanceret d. 9. marts 2021

[Link til rapporten](#)

Baggrund for rapporten

Hvert femte barn eller ung i Danmark lever med overvægt eller svær overvægt, og der er risiko for, at de tager overvægten med sig ind i voksenlivet med risiko for både sygdom og dårlig livskvalitet. Risikoen for at udvikle overvægt er særligt høj hos børn i socialt udsatte familier.

WEBINARRÆKKE

FOREBYGGELSE AF OVERVÆGT HOS BØRN OG UNGE

I kølvandet på temarapporten om forebyggelse af overvægt blandt børn og unge indgik Vidensråd for Forebyggelse et samarbejde med Steno Diabetes Center Aarhus om at afholde en konference om emnet. Den blev dog i lyset af coronasituationen konverteret til en virtuel webinarække.

I webinarækken, som blev bragt i maj, fremlagde flere af forskerne fra arbejdsgruppen konklusionerne i temarapporten. Flere oplægsholdere og debattører kom også med bud på, hvordan man kan arbejde med indsatser, der kan påvirke

risikofaktorerne for udviklingen af overvægt og medvirke til at skabe gode betingelser for, at børn og unge kan leve gode, sunde liv, uden at det nødvendigvis udelukkende har til formål at forebygge overvægt.

Webinarækken rettede sig mod beslutningstagere og fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge. De blev sendt tre onsdage i maj, og der var stor interesse for at følge dem. Hele 700 tilmeldte deltagere kiggede med.

De tre webinarer:

- › 5. maj: Hvorfor bliver vi overvægtige, og hvordan forebygger vi?
- › 12. maj: Barrierer mod at træffe sunde valg, og hvordan overkommer vi dem?
- › 19. maj: Nye veje at gå i forebyggelsen

[Webinarækken, inkl. program, kan ses på Vidensrådets hjemmeside her](#)

TEMARAPPORT SUPERMOTIONISME

I juli udgav Vidensrådet en opdatering af temarapporten fra 2014 om supermotionisme. Rapporten konkluderede, ligesom i 2014, at det ikke er forbundet med en større risiko for tidlig død at dyrke langvarig hård udholdenhedstræning, som fx langdistanceløb, triathlon, cykling, svømning og roing.

”Vi kan ikke pege på nogen øvre grænse for, hvornår omfanget af fysisk aktivitet ikke længere har positive effekter, eller måske ligefrem bliver skadeligt”, forklarede rådsmedlem og arbejdsgruppeformand Kristian Overgaard.

Siden rapporten udkom første gang i 2014, er der kommet flere og større studier, der gav anledning til at skærpe konklusionen.

”Supermotionister karakteriseres ved at gennemføre hårde og langvarige træningspas stort set dagligt som en del af deres livsstil. Og det skal de altså bare fortsætte med”, understregede formand for Vidensråd for Forebyggelse, Morten Grønbæk.

Kommunikation og formidling

Rapporten om supermotionisme blev lanceret i samarbejde med videnskab.dk og er siden omtalt i flere medier, fx Politiken, Jyllands-Posten og Ekstra Bladet og i flere fagmedier med fokus på motion og motionsvaner som loeberne.dk, fysioterapeuten og Aktiv Træning.

Arbejdsgruppen

- › Kristian Overgaard (Arbejdsgruppeformand)
- › Lars Juel Andersen
- › Morten Grønbæk
- › Mia Beck Lichtenstein
- › Rasmus Østergaard Nielsen
- › Bente Klarlund Pedersen
- › Ewa Roos

Rapporten blev lanceret d. 1. august 2021

[Link til rapporten](#)

Baggrund for rapporten

I Danmark dyrker cirka seks ud af ti voksne motion regelmæssigt. En lille del af dem, under 5 procent af den danske befolkning, falder ind under betegnelsen supermotionister.

TEMARAPPORT

MENTAL SUNDHED OG PSYKISK SYGDOM HOS 0-9-ÅRIGE BØRN

I august lancerede Vidensrådet rapporten ”Mental sundhed og psykisk sygdom hos 0-9-årige børn”, der ud over en grundig kortlægning af forekomst også peger på risikofaktorer, beskyttende faktorer og ikke mindst på muligheder for tidlig indsats i form af sundhedsfremme og forebyggelse.

Rapporten konkluderer, at indsatserne til opsporing og behandling af børn med mentale helbredsproblemer ofte er udokumenterede, utilstrækkelige og fragmenteret. Og der er et stort uudnyttet potentiale for at løfte området og lette børnenes og familiernes liv.

Arbejdsgruppen anbefaler i rapporten, at der vedtages en national handleplan for området, som sikrer en bedre sammenhæng på tværs af institutioner og sektorer i de tilbud og indsatser, der sættes i søen, for et bedre mentalt helbred hos børn.

Kommunikation og formidling

Rapporten blev lanceret i samarbejde med Berlingske Tidende og blev dækket af en lang række andre medier i dagene derefter, fx Politiken, Kristeligt Dagblad, DR, Altinget Børn, og en række fagmedier som Ugeskrift for Læger, Dagens Medicin og Folkeskolen.

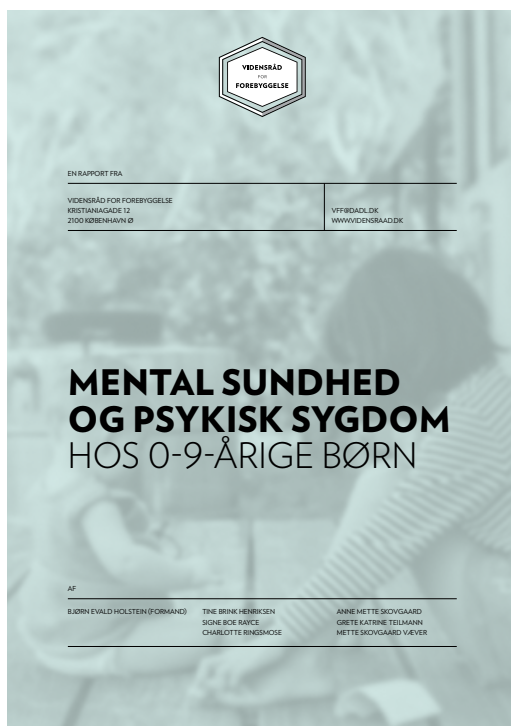
I løbet af året har Vidensrådet fået bragt flere kronikker og debatindlæg både i Politiken og Altinget. Arbejdsgruppeformand Bjørn Holstein medvirkede i TV2-dokumentaren ”Smertens Børn” om børn med mentale helbredsproblemer og psykisk sygdom, der venter alt for længe på udredning og behandling. Netop en af hovedpointerne i rapportens konklusion.

“

Der er et stort potentiale i en indsats tidligt i barnets liv. Hvis man kan sikre trygge relationer i hjemmet, i dagtilbud og i skole, kan det beskytte børn mod mentale helbredsproblemer og mange af de skadevirkninger, der følger med.

—
**ARBEJDSGRUPPEFORMAND
BJØRN HOLSTEIN VED OFFENTLIGGØRELSEN.**

Arbejdsgruppen

- › Bjørn Holstein (arbejdsgruppeformand)
- › Tine Brink Henriksen
- › Signe Boe Rayce
- › Charlotte Ringsmose
- › Anne Mette Skovgaard
- › Grete Katrine Teilmann
- › Mette Skovgaard Væver

Rapporten blev lanceret d. 30. august 2021

[Link til rapporten](#)

Baggrund for rapporten

Mindst 16 procent af 0-9-årige børn i Danmark oplever betydelige mentale helbredsproblemer, heraf bliver 8 procent diagnosticeret med en psykisk sygdom i hospitalsvæsenet, inden de fylder ti.

Særligt fokus på børn og unges mentale helbred i 2021

Rapporten om 0-9-åriges mentale helbred kom i kølvandet på en Vidensråds-rapport om 10-24-åriges mentale helbred, der blev lanceret i november 2020, og på grund af en stor efterspørgsel efter netop de to rapporter besluttede Vidensråd for Forebyggelse at give temaet og formidlingen af de to rapporters konklusioner et særligt fokus over en længere periode.

Tidsmæssigt faldt lanceringen af de to rapporter sammen med regeringens arbejde med en 10 års-plan for psykiatrien, og det var en oplagt anledning til at holde kommunikationen om temaet i kog i håbet om, at rapporternes konklusioner og råd bliver implementeret som en del af planen.

I samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Socialstyrelsen, Psykiatrifonden, Sund By-netværket, KL's Center for Forebyggelse i Praxis og flere andre er Vidensrådet i årets løb nået ud til en lang række nøgleinteressenter med rapporternes konklusioner, ligesom repræsentanter for begge arbejdsgrupper har været i foretræde på Christiansborg for at præsentere rapporternes konklusioner for ordførere og udvalgsmedlemmer:

I januar 2021 var arbejdsgruppeformand bag rapporten om 10-24-åriges mentale sundhed, Pia Jeppesen, sammen med råds- og arbejdsgruppemedlem Merete Nordentoft i foretræde for Folketingets Sundhedsudvalg for at fremlægge rapportens væsentligste konklusioner.

Og i oktober 2021 var arbejdsgruppeformand bag rapporten om 0-9-åriges mentale sundhed, Bjørn Holstein, og arbejdsgruppemedlem Anne Mette

Skovgaard i foretræde for Børne- og Undervisningsudvalget, Socialudvalget og Sundhedsudvalget.

Der er derudover produceret et par podcasts om emnet: Arbejdsgruppeformanden for rapporten om de 10-24-årige, Pia Jeppesen, medvirkede i januar i en podcast på [videnskab.dk](https://www.videnskab.dk), og i oktober medvirkede hun sammen med næstformanden i arbejdsgruppen, Carsten Obel, og Bjørn Holstein, formand for arbejdsgruppen bag rapporten om 0-9-årige, i podcasten [Sundhedsvisioner](#).

Vi har helt generelt oplevet en meget stor efterspørgsel på vores to rapporter om børn og unges mentale helbred, blandt andet på den grundige kortlægning af forekomst, begrebsafklaringen, beskrivelsen af indsatser og forslagene til indhold i en national strategi på området, og det er planen, at Vidensrådet også i 2022 vil arbejde for at sætte konklusionerne i rapporterne om børn og unges mentale helbred på dagsordenen.

TEMARAPPORT

NORDISK KOST, SUNDHED OG SYGDOM

En arbejdsgruppe nedsat af Vidensråd for Forebyggelse har i rapporten "Nordisk kost, sundhed og sygdom" samlet forskningsviden om de sundhedsmæssige effekter af at spise nordisk kost. Mere specifikt undersøger arbejdsgruppen om det at spise nordisk kost kan medvirke til at forebygge de store kostrelaterede folkesygdomme, og rådsmedlem og arbejdsgruppeformand Kjeld Hermansen konkluderede ved offentliggørelsen:

"Risikoen for at udvikle blandt andet type 2-diabetes og hjertekarsygdom kan nedsættes ved at spise nordisk kost, og det ser også ud til, at nordisk kost har en positiv effekt på væggtab, for tidlig død og muligvis på forebyggelse af visse kræftformer".

Nordisk kost består af fuldkornsprodukter, grove

grøntsager, frugt, bær, nødder, rapsolie og fisk og rummer få animalske fødevarer og et lavt indhold af salt og sukkersødede drikke.

Ud over at have gavnlige sundhedsmæssige effekter er det nordiske kostmønster et eksempel på en regional kost, som er bæredygtig og kulturelt acceptabel i Danmark. Samtidig er nordisk kost en måde at leve op til de officielle danske kostråd på.

Implementering

Rapporten om "Nordisk kost, sundhed og sygdom" blev lanceret i samarbejde med videnskab.dk og er omtalt i blandt andet magasinet Helse, Hjerteforeningen, I Form, Diabetesforeningen, Danske Kommuner, Tv2, Berlingske og Politiken, ligesom den blev præsenteret i en debat på Madens Folkemøde.

Arbejdsgruppen

- › Kjeld Hermansen (arbejdsgruppeformand)
- › Sidse Schoubye Andersen
- › Camilla Trab Damsgaard
- › Lars Ove Dragsted
- › Lotte Holm
- › Anja Olsen
- › Inge Tetens
- › Anne Tjønneland

Rapporten blev lanceret d. 23. september 2021

[Link til rapporten](#)

Baggrund for rapporten

Kosten spiller en afgørende rolle for sundheden. På globalt plan har forbedringer af kostmønstre potentiale til at forebygge ét ud af fem dødsfald, mens de kost- og ernæringsmæssige risici i 2017 tegnede sig for 13 % af alle dødsfald i Danmark.

“

Risikoen for at udvikle blandt andet type 2-diabetes og hjertekarsygdom kan nedsættes ved at spise nordisk kost, og det ser også ud til, at nordisk kost har en positiv effekt på vægttab, for tidlig død og muligvis på forebyggelse af visse kræftformer.

—
RÅDSMEDLEM OG ARBEJDSGRUPPEFORMAND
KJELD HERMANSEN

DEBAT

MADENS FOLKEMØDE

På en lettere stormfuld og kølig fredag, den 24. september, lagde Madens Folkemøde på Lolland scene til en debat om nordisk kost arrangeret af Vidensrådet. Moderator Bille Sterll stillede følgende spørgsmål: "Hvordan understøtter vi, at nordisk kost kommer ud på danskernes middagsborde?"

Tre medlemmer af arbejdsgruppen bag rapporten var på scenen sammen med Anja Philip, formand for Forbrugerrådet Tænk, og Leif Nielsen, branchedirektør i DI Fødevarer.

Anja Philip fremhævede, at især de unge er villige til at omlægge deres vaner i en mere klimavenlig retning, og at dét argument ville kunne få dem til at vælge nordisk kost. Leif Nielsen fremhævede, at forbrugerne efterspørger relativt billig mad, som er nem at gå til, og at detailhandelen kan skubbe på udviklingen ved at placere sunde, klimavenlige fødevarer tæt på hinanden, så man nemt kan købe ind til et helt måltid. Derudover at sælge flere af de

sunde, nordiske fødevarer som klargjort, fx grønkål, der er vasket og snittet, skårne rodfrugter i et fad, der er lige til at sætte i ovnen eller deciderede færdigretter.

De fleste familier har et begrænset repertoire af retter, de veksler imellem, og en af debattørerne påpegede, at hvis blot alle familier lykkedes med at skifte bare én af de faste retter ud med en mere klimavenlig, så ville vi nå langt.

Flere forskellige forslag til at få flere til at vælge nordisk kost kom på bordet. For eksempel, at man kopierer den succes, som Karolines kogebøger havde for årtier tilbage, og begynder at udgive husstandsomdelte linsekogebøger. Eller eventuelt - knap så analogt - at man går via sociale medier og influencere. Der kom også forslag om at indføre et klimamærke til klimavenlige fødevarer, inspireret af Fuldkornspartnerskabets store succes med Fuldkornsmærket.

KONFERENCE

EN GOD BEGYNDELSE – BARNETS FØRSTE 1000 DAGE

Den 1. december holdt Vidensråd for Forebyggelse og Sundhedsstyrelsen en konference om barnets første 1000 dage. Den blev afviklet både som en fysisk og en virtuel konference.

Til trods for, at vi ofte betragter Danmark som et meget lige samfund, så har vi en relativt stor social ulighed i sundhed. Den sociale ulighed opstår allerede inden fødslen og følger med barnet helt ind i voksenlivet, og der er derfor bred enighed om, at der skal sættes ind med en tidlig indsats, hvis vi vil vende udviklingen. Det var baggrunden for konferencen.

Dagens oplægsholdere og debattører bidrog med bud på, hvordan vi som samfund bedst sikrer, at alle forældre får de bedste rammer til at give deres barn en god begyndelse på livet.

Blandt andet var flere medlemmer af arbejdsgruppen bag Vidensrådets rapport om mental sundhed hos 0-9-årige på scenen.

Der var stor tilslutning til konferencen. Godt 200 deltog i den fysiske konference i Tivoli Congress Center, mens lidt over 400 kiggede med virtuelt.

Konferencen

[Find program her](#)

[Læs opsamling på de væsentligste pointer her](#)

[Se udvalgte optagelser fra konferencen her](#)

VIRTUEL KONFERENCE

FOREBYGGELSE AF UNGES RUSMIDDELMISBRUG

Den 9. december afholdt Vidensråd for Forebyggelse i samarbejde med Trygfonden en konference om forebyggelse af rusmiddelmisbrug blandt unge. Konferencen skulle have været afholdt fysisk i DGI Byen men blev på grund af corona-situationen i sidste øjeblik omlagt til en virtuel konference.

Vidensrådet har gennem årene jævnligt beskæftiget sig med rusmidler og har blandt andet udgivet temarapporter om cannabis, tobak og alkohol, herunder børn og unges brug af dem.

Undervejs i det arbejde er det blevet tydeligt, at det sjældent er nok at sætte ind med en enkelt indsats over for et enkelt rusmiddel. Der er stærkere evidens for positiv effekt, når der sættes ind med såkaldt multikomponente indsatser. Det vil sige

indsatser, som fx både rummer et element af vejledning eller undervisning, flere sociale aktiviteter og måske dertil ændrer på nogle strukturelle forhold.

Ofte er det også mere virksomt, hvis indsatsen retter sig mod flere arenaer samtidig, fx både skolen, lokalsamfundet og familien. Det var baggrunden for at afholde en konference med fokus på multikomponente indsatser i forebyggelsen af rusmiddelmisbrug blandt unge.

På konferencen delte en række eksperter og praktikere forskningsviden og erfaringer, der kan inspirere til udvikling af multikomponente rusmiddelforebyggende indsatser blandt unge. Der var stor interesse for konferencen, og 115 deltagere fulgte med på dagen.

Konferencen

[Se eller gense udvalgte optagelser fra den virtuelle konference her](#)

[Find program for konferencen her](#)

ALKOHOL

Vidensrådet udgav i 2019 en rapport om unges alkoholkultur, som konkluderede, at mange danske unge har en usund alkoholkultur, hvor de begynder at drikke alkohol tidligere end unge i de fleste andre europæiske lande; de drikker i langt større mængder og med det formål at blive fulde. Det er en kultur, der for alvor tager fart, når de unge skifter fra grundskolen til en ungdomsuddannelse, og det er en kultur, der har mange negative konsekvenser for de unge.

Rapporten konkluderer, at de mest effektive redskaber til at nedbringe de unges alkoholforbrug og dermed ændre alkoholkulturen, er at hæve salgsaldersgrænsen for al alkohol til 18 år og sikre, at den bliver håndhævet, samt at hæve priserne.

Selv om rapporten har et par år på bagen, er den stadig aktuel og bliver brugt i rigtig mange sammenhænge. Formand Morten Grønbæk, og arbejdsgruppeformand Janne Tolstrup, der samtidig er rådsmedlem, har været stærkt efterspurgt til at formidle rapportens konklusioner til politikere og

andre interessenter, herunder at deltage i foretræde på Christiansborg og deltage i høringer og konferencer. Dertil har de skrevet og fået publiceret kronikker og debatindlæg i medier som Berlingske, Dagens Medicin, Ugeskrift for Læger og Altinget.

Samtidig er Vidensråd for Forebyggelse medlem af alliancen Drukfri Ungdom som har til formål at arbejde for at få politikerne til at vedtage en ensartet aldersgrænse på 18 år for salg af al alkohol, frem for – som det er i dag – en todelt aldersgrænse, hvor 16-17-årige kan købe alkohol med en styrke op til 16,5 procent, mens man skal være over 18 år for at købe stærkere alkohol. 25 forskellige interessenter er med i alliancen.

NIKOTINPRODUKTER

Vidensrådet lancerede i 2018 to rapporter om forebyggelse af rygning blandt børn og unge. Ligesom med temaet alkohol, har vi også valgt at fortsætte implementeringen af konklusionerne i de to rapporter om rygning over en længere periode. Konkret betyder det, at formand Morten Grønbæk, sammen med rådsmedlem Jørgen Vestbo har skrevet og fået publiceret kronikker og debatindlæg i medier som Berlingske Tidende, Kristeligt Dagblad og Altinget. Desuden er Vidensrådet en del af partnerskabet "Røgfri Fremtid".

I juni 2021 var Vidensrådets formand, Morten Grønbæk, sammen med rådsmedlem Jørgen Vestbo og seniorforsker ved Statens Institut for Folkesundhed, Lotus Sofie Bast, i foretræde for Folketingets Sundhedsudvalg om tobaks- og nikotinprodukter og mulighederne for at forebygge unges brug af dem.

I lyset af mange nye nikotinprodukters indtog på markedet blev det i 2021 besluttet at skrive et notat om helbredseffekter efter brug af nikotin-

produkter blandt børn og unge. Der blev nedsat en arbejdsgruppe med rådsmedlem Jørgen Vestbo som arbejdsgruppeformand til at skrive notatet.

Der er sket en stor stigning i antallet af tobaks- og nikotinprodukter på det danske marked, og der kommer løbende nye produkter til, som også appellerer til børn og unge. Derfor er det relevant at se på de sundhedsmæssige konsekvenser af unges brug af nikotinprodukter, herunder afhængighed, og afdække hvilke muligheder der er for at forebygge. Notatet udkommer i løbet af foråret 2022.

Arbejdsgruppen

- › Jørgen Vestbo
- › Charlotta Pisinger
- › Lotus Sofie Bast
- › Jesper Andreasen
- › Lisbeth Lund

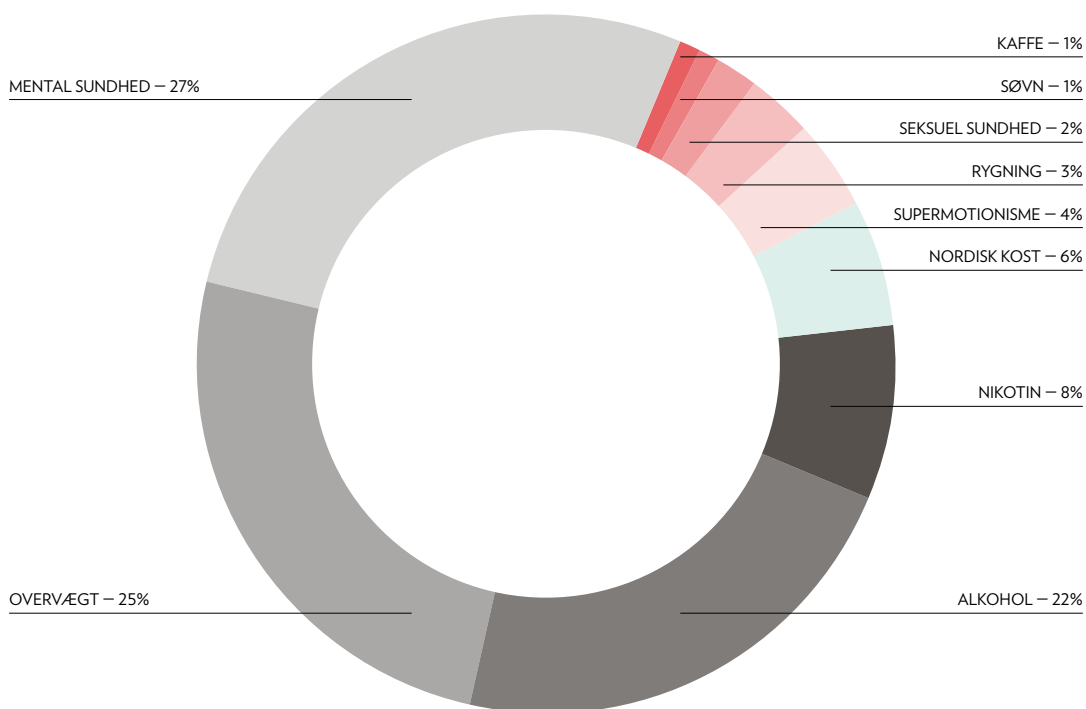
KOMMUNIKATION

VIDENSRÅDET I MEDIERNE

Det er vigtigt for Vidensrådet, at konklusionerne i temarapporterne bliver videreformidlet og implementeret i lovgivning, beslutninger og praksis. En vigtig formidlingskanal er derfor medierne, både de brede medier og fagmedier, og det er vores opfattelse, at medierne som regel tager godt imod budskaberne og er interesseret i at benytte repræsentanter for Vidensrådet som eksperter og debattører.

De emner, som Vidensrådet omtales i forbindelse med, følger i høj grad de aktuelle temarapporter, vi lancerer i årets løb. Rapporternes temaer er dog ofte langtidsholdbare, og kommunikationen strækker sig gerne over en væsentlig længere periode end lige omkring lanceringen af en temarapport.

Nedenfor ses fordelingen af de temaer, som Vidensrådet er omtalt i forbindelse med i 2021.

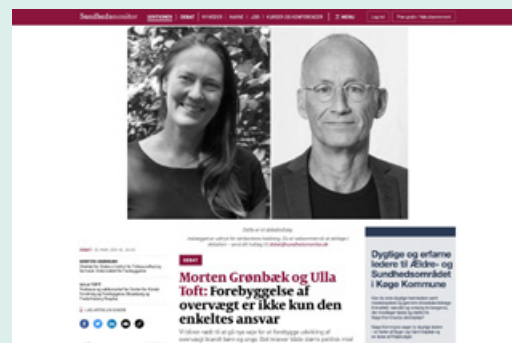

DEBATAKTIVITET

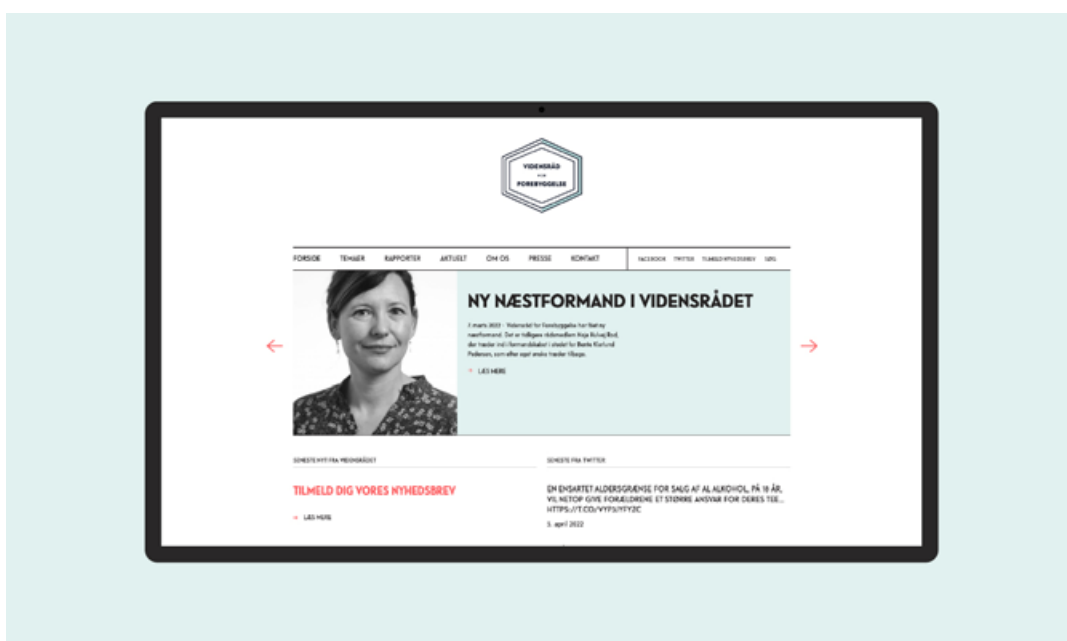
Vidensrådet har et ønske om at skabe debat og medvirke til at sætte dagsordenen på sundhedsfremme- og forebyggelsesområdet. Det gør vi blandt andet ved at skrive debatindlæg og kronikker til landsdækkende medier om de emner, vi aktuelt mener, er mest presserende at få sat på den politiske dagsorden.

I 2021 var det hovedsagligt alkohol, mental sundhed, overvægt og nikotin vi skrev om:

HJEMMESIDEN

Vidensrådets hjemmeside, vidensraad.dk, er stedet, hvor brugerne får overblikket over temarapporter, rådsmedlemmer, årsberetninger, nyheder og kontaktinformation. Nogle interesserede henvender sig direkte til sekretariatet og ønsker at få tilsendt rapporterne, men de fleste henter dem elektronisk på hjemmesiden.

Top 5 over, hvad hjemmesidens brugere kom efter:

- Rapport om mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24-år
- Rapport om mental sundhed og psykisk sygdom hos 0-9-årige
- Konferencen "En god begyndelse" om barnets første 1000 dage
- Rapport om forebyggelse af overvægt blandt børn og unge
- Webinarrække om forebyggelse af overvægt blandt børn og unge

VIDENSRÅDET PÅ SOCIALE MEDIER

**VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE SENDER ET NYHEDS-
BREV UD CIRKA 4 GANGE OM ÅRET TIL OMKRING 1.200
ABONNENTER.**

[Tilmeld dig nyhedsbrevet her](#)

CIRKA 2.400 FØLGERE PÅ FACEBOOK

CIRKA 1.200 FØLGERE PÅ TWITTER

CIRKA 3.400 FØLGERE PÅ LINKEDIN

ØKONOMI

Vidensråd for Forebyggelse havde i 2021 indtægter på knap 8,1 millioner kroner, inklusive midler overført fra tidligere år på 3,7 millioner kroner.

Vidensrådet modtog 0,6 millioner kroner fra Lægeforeningen som følge af samarbejdsaftalen, der løber frem til og med 2022, om dækning af udgifter til drift. Derudover har TrygFonden, Lundbeckfonden, Novo Nordisk Fonden og ROCKWOOL-

Fonden støttet Vidensrådet med 2 mio. kr. hver fordelt over årene 2019-2022.

De samlede udgifter for 2021 var 5,9 millioner. Vidensrådet søger løbende nye støtte- og samarbejdspartnere til supplerende finansiering af aktiviteter og projekter.

→ TABEL 1

Oversigt over Videnstrådes samlede indtægter og udgifter i 2021

INDTÆGTER I ALT 8,1 MIO. KR.

600.000 KR.	LÆGEFORENINGEN GRUNDBEVILLING
500.000 KR.	TRYGFONDEN GRUNDBEVILLING
500.000 KR.	NOVO NORDISK FONDEN GRUNDBEVILLING
	ROCK WOOL FONDEN (GRUNDBEVILLING PÅ 2 MIO. KR. 2019-2022 INDGÅR I REGNSKAB 2019)
	LUNDBECK FONDEN (GRUNDBEVILLING PÅ 2 MIO. KR. 2019-2022 INDGÅR I REGNSKAB 2019)
950.000 KR.	TRYGFONDEN (TIL TEMAET BØRNS MENTALE SUNDHED)
159.671 KR.	TRYGFONDEN (TIL TEMAET OM FOREBYGGELSE AF RUSMIDDELBRUG BLANDT UNGE)
935.000 KR.	NOVO NORDISK FONDEN (TIL TEMAET OM FOREBYGGELSE AF OVERVÆGT HOS BØRN)
300.000 KR.	SUNDHEDSSTYRELSEN (TIL TEMAET NIKOTIN OG HELBRED)
400.000 KR.	HELSEFONDEN (TIL TEMAET UNGES MENTALE HELBRED)
3,7 MIO. KR.	OVERFØRT FRA 2020

KOORDINATIONSFORUM

Siden 2015 har Vidensråd for Forebyggelse haft et forum for større bevillingsgivere. I Koordinationsforum sidder bevillingsgiverne, rådets formand, rådets næstformand og sekretariatschef. Koordinationsforum mødes fast et par gange om året, hvor der orienteres om aktuelle og planlagte aktiviteter og finansieringen heraf.

LÆGEFORENINGEN

novo nordisk **fonden**

ROCKWOOL FONDEN

TrygFonden

RÅDSMEDLEMMERNE

VIDENSRÅDET BESTÅR AF FORMAND MORTEN GRØNBÆK OG NÆSTFORMAND NAJA HULVEJ ROD SAMT 13 RÅDSMEDLEMMER, SOM ER FØRENDE NATIONALE FORSKERE MED EKSPERTVIDEN INDEN FOR FOREBYGGELSE OG SUNDHEDSFREMME. TILSAMMEN HAR DE EN BRED OG TVÆRFAGLIG VIDEN OM FOLKESUNDHED.

MORTEN GRØNBÆK**Formand**

Læge, ph.d., dr.med. Direktør for Statens Institut for Folkesundhed og forskningschef ved Center for Interventionsforskning, Syddansk Universitet

Primære forskningsområder:

Positive og negative helbredseffekter af alkohol, forbedring af folkesundhed m. fokus på rygning og social ulighed i sundhed.

NAJA HULVEJ ROD**Næstformand**

Professor i Epidemiologi ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:

Social ulighed i sundhed, tidlige sociale belastninger, langvarig stress, søvn, digitale medier, kompleksitet, epidemiologiske metoder.

ANDERS GRØNTVED

Professor i fysisk aktivitet epidemiologi ved Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Fysisk aktivitet, sygdomsforebyggelse og sundhedsfremme. Digital sundhed.

BENTE KLARLUND PEDERSEN

Speciallæge i intern medicin og infektionsmedicin, professor ved KU og leder af TrygFondens Center for Aktiv Sundhed, Rigshospitalet.

Primære forskningsområder:

Inflammation og Metabolisme, fysisk aktivitet som behandling i et translationelt perspektiv.

DORTE GYRD-HANSEN

Økonom, professor ved Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet og leder af Danish Centre for Health Economics, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Sundhedsrelateret adfærdsøkonomi, årsager til ulige adgang til sundhedsydelser, sundhedsprofessionelles adfærd, måling af patient- og borgerpræferencer, økonomisk evaluering og prioritering, effektevaluering.

HENRIETTE SVARRE NIELSEN

Speciallæge i gynækologi og obstetrik. Professor ved institut for klinisk medicin, Københavns Universitet og overlæge på gynækologisk obstetrisk afdeling og leder af enhed for gentagne graviditetstab Hvidovre Hospital.

Primære forskningsområder:

Kvinde- og reproduktionssygdomme med fokus på forståelse af sygdomsmekanismer ved for eksempel graviditetstab, infertilitet og endometriose herunder genetik, immunologi, endokrinologi og mikrobiomet.

INGE TETENS

Professor i Ernæring og aldring ved Institut for Idræt og Ernæring (NEXS), Københavns Universitet (KU).

Primære forskningsområder:

Betydning af kost og næringsstoffer for sund aldring samt interventionsstudier til bæredygtige ernæringsrelaterede løsninger på sundhedsmæssige udfordringer.

JANNE TOLSTRUP

Professor i epidemiologi ved Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Primære forskningsområder:

Livsstilefaktorer (især rygning, alkohol og fysisk aktivitet) betydning for helbred og udvikling af sygdom. Alkohol: forbrug, skader, afhængighed, genetik.

JENS MELDGAARD BRUUN

Professor og overlæge på Steno Diabetes Center Aarhus, Aarhus Universitetshospital og Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet. Lægefaglig leder, Nationalt Center for Overvægt.

Primære forskningsområder:

Svær overvægt, diabetes, ernæring, inflammation og fedvævsmetabolisme.

JØRGEN VESTBO

Professor i lungemedicin ved Division of Infection, Immunity and Respiratory Medicine, University of Manchester og overlæge ved North West Lung Centre, Manchester University NHS Foundation Trust, Manchester, UK.

Primære forskningsområder:

Kliniske og epidemiologiske aspekter af KOL og astma.

KJELD HERMANSEN

Speciallæge i intern medicin og medicinsk endokrinologi. Adjungeret professor, Klinisk Institut, Aarhus Universitet.

Primære forskningsområder:

Ernæring, prædiabetes, metabolisk syndrom, lipidstofskiftet og type 2-diabetes.

KRISTIAN OVERGAARD

Professor i idrætsbiologi og sundhed - Idræt, Aarhus Universitet.

Primære forskningsområder:

Træning & sundhed, Muskelfysiologi.

MERETE NORDENTOFT

Speciallæge i psykiatri, professor, Psykiatrisk Center København, Institut for Klinisk Medicin, det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:

Muligheder for forebyggelse og behandling af psykisk lidelse. Epidemiologiske undersøgelser af risikofaktorer og forløb, overdødelighed, herunder selvmordsrisiko. Undersøgelse af effekten af psykosociale og psykoterapeutiske interventioner for forskellige psykiske lidelser.

TINE BRINK HENRIKSEN

Professor, speciallæge i pædiatri og fagområdeekspert i neonatologi. Leder af Perinatal Epidemiologisk Forskningsenhed, Klinisk Institut, Aarhus Universitet

Primære forskningsområder:

Primære forskningsområder: Perinatal epidemiologi, klinisk forskning indenfor graviditet, fødsel og nyfødtes sygdomme samt for tidlig fødsel, og (meget) tidlige eksponeringers betydning for barnets senere sygdomme og helbred.

ZORANA JOVANOVIC ANDERSEN

Professor i miljøepidemiologi ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:

Sundhedseffekter af luftforurening. Samspillet mellem luftforurening og fysisk aktivitet. Sundhedseffekter af trafikstøj og vindmøllestøj. Sundhedseffekter af natarbejde.

SEKRETARIATET

—
**VIDENSRÅDET BETJENES AF ET SEKRETARIAT, DER HAR HUS I
LÆGEFORENINGEN PÅ KRISTIANIAGADE 12 I KØBENHAVN.**

KATRINE FINKE
Sekretariatschef

KIRSTINE KROGHOLM
Chefkonsulent

DIANA REERMAN
Specialkonsulent

SUSANNE VIGSØ GRØN
Kommunikationsansvarlig

EMILIE JENSEN
Studentervedhjælper

VIDENSRÅDETS TEMARAPPORTER

Maj 2012

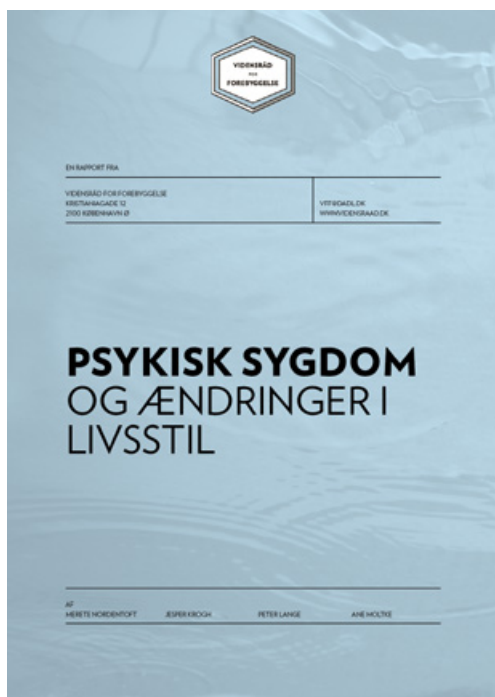
Juni 2012

August 2012

Oktober 2012

Januar 2013

Juni 2013

Oktober 2013

Maj 2014

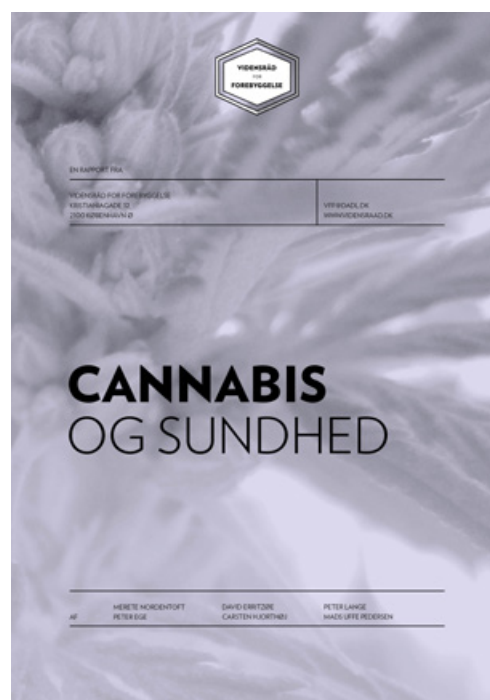
Juni 2014

September 2014

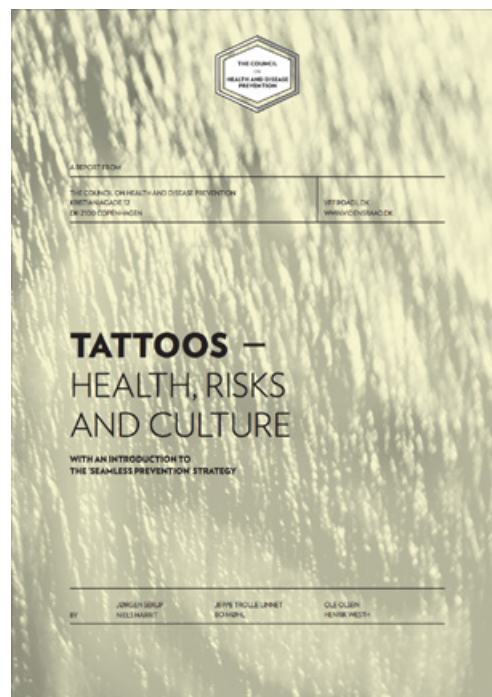
April 2015

Maj 2015

Juni 2015

September 2015

Marts 2016

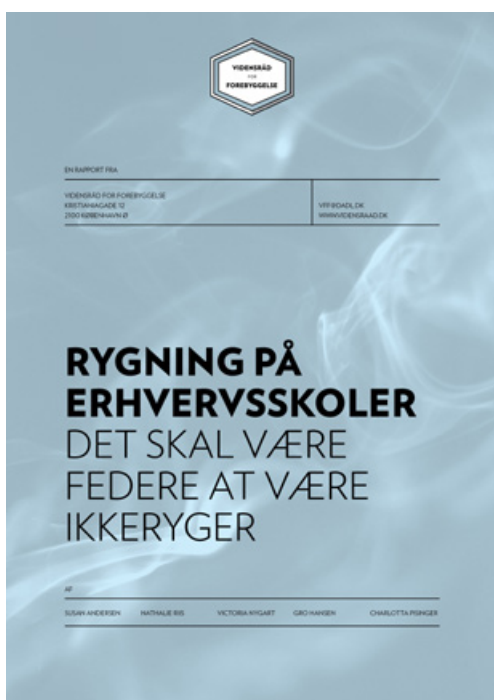
November 2016

Februar 2018

April 2018

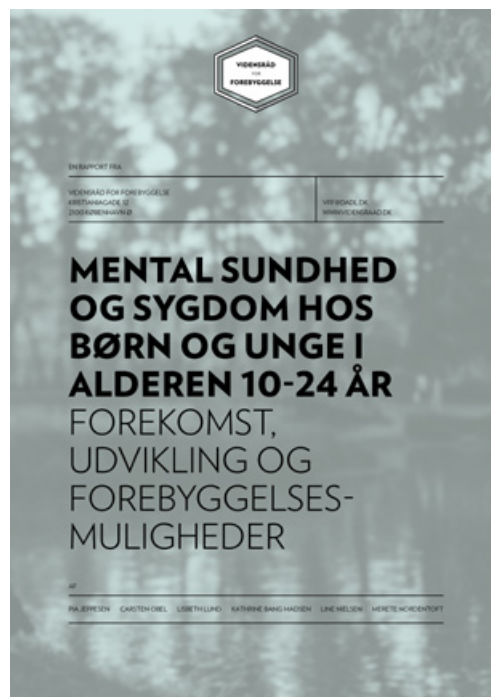
Juni 2018

Juni 2018

Juni 2019

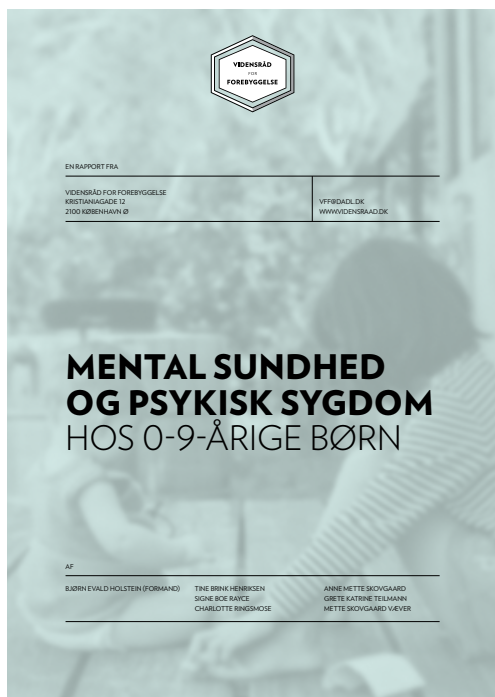
November 2020

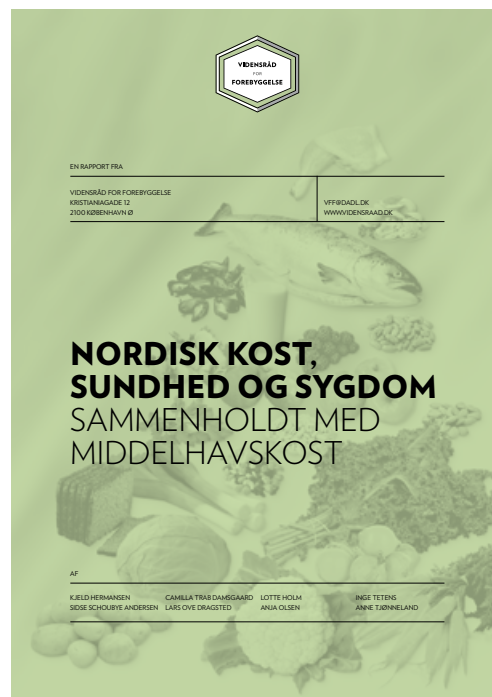
Juni 2021

August 2021

August 2021

September 2021

VIDENSRAAD.DK